

Met plezier Leeskilometers maken

COCKIE GERRITSEN EN MARIJKE VAN GRAFHORST

Begin september 2012 is het digitale leesmateriaal voor dove en slechthorende leerlingen van Leeskilometers op de website van de expertisegroep Sprong Vooruit geplaatst. In het aprilnummer van *Van Horen Zeggen* 2012 is hieraan aandacht besteed. Inmiddels is er twee schooljaren mee gewerkt. Tijd voor een update in VHZ.

Het materiaal

Leeskilometers is ontwikkeld door de expertgroep Sprong Vooruit (zie kader). Het belangrijkste doel van het materiaal is het bevorderen van leesplezier zodat leerlingen gemotiveerd worden om veel te lezen. De verwachting is dat zij door het afleggen van leeskilometers beter leren lezen en zich een grotere woordenschat eigen maken.

Aansluiting bij Taal op Maat

Om de succeservaringen van de leerlingen zo groot mogelijk te maken, sluit het materiaal zowel qua thema als qua woordenschat aan bij de aangepaste taalmethode Taal op Maat. Zodra een thema van Taal op Maat is afgerond, kan de leerkracht een kast openen waarin de leerlingen drie boeken vinden waarin de woordenschat van het thema terugkomt. Voordat ze gaan lezen, kunnen ze de woordenschat nog een keer oefenen door Woordenschat en Flitsen te spelen.

Ondersteuning in Nederlandse Gebarentaal

Uniek in het leesmateriaal is de ondersteuning in Nederlandse Gebarentaal die de leerlingen krijgen. Door een filmpje aan te klikken, krijgen ze korte informatie over de tekst die ze gaan lezen. Ook worden lastige werkwoordsvormen of zinnen uitgelicht en vertaald.

Zelfstandig lezen

Voor ieder leerjaar is een eigen wereld ingericht die aansluit bij het leeftijdsniveau.

In groep 3 en 4 is er voor leerlingen die toegang hebben tot auditieve informatie de mogelijkheid om de tekst eerst voor te laten lezen voordat ze deze zelf gaan lezen. Na het lezen van de tekst checken de leerlingen met behulp van Quizvragen hun begrip van de tekst. Zo ontdekken ze zelf of ze de tekst van een boekje goed gelezen hebben.

DE LEERLINGEN KUNNEN VOLLEDIG

ZELFSTANDIG MET HET MATERIAAL

WERKEN

De leerlingen kunnen volledig zelfstandig met het materiaal werken, zowel op school als thuis. En ze kunnen hun favoriete boekjes blijven herlezen; dat herhaaldelijk lezen loont, merken de leerlingen aan de beloningen die ze ermee kunnen krijgen.

De backoffice

Er is een backoffice voor de leerkrachten en ambulante begeleiders die niet zichtbaar is voor de leerlingen. Zodra leraren of begeleiders door de webmaster een groep hebben laten klaarzetten, kunnen zij hier zelf de leerlingen toevoegen door het aanmaken van leerlingkaarten. Op de leerlingkaart kunnen zij onder andere aangeven op welk

Foto's: Peter Strating

niveau de leerlingen de oefeningen moeten afronden. Ook kunnen zij de resultaten van de leerlingen monitoren.

De implementatie

Om leerkrachten en ambulant begeleiders te informeren over het gebruik van Leeskilometers, is in de afgelopen periode een implementatietraject uitgevoerd. Dit bestond uit twee onderdelen: een instructie op locatie voor de leerkrachten en een digitale instructie voor de ICT-verantwoordelijken van de scholen. Ook is er een aparte instructie voor ambulant begeleiders georganiseerd.

Het effect van de implementatiebijeenkomsten is dat veel leerkrachten en ambulant begeleiders Leeskilometers intensief zijn gaan gebruiken, zoals hierna is beschreven bij de cijfers.

De cijfers

In de grafiek 1 is te zien hoe het aantal aanmeldingen van leerkrachten en ambulant begeleiders per kwartaal is verlopen sinds de start van de website van SprongVooruit begin 2012.

Op de website zijn naast Leeskilometers ook de Leerlijn Lezen, de kopieer- en werkbladen van de aangepaste versies van Ik & Ko en Taal op Maat en het lesmateriaal van

CIDS beschikbaar. De start van Leeskilometers vond plaats in het 3e kwartaal van 2012.

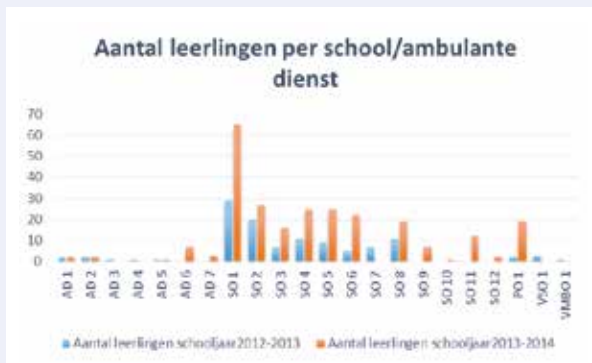
Leerkrachten en ambulant begeleiders

In totaal hebben sinds de start van de website 357 leerkrachten en ambulant begeleiders zich laten registreren en een inlogcode gekregen, zie grafiek 1.

Niet alle geregistreerden werken met Leeskilometers. Om hierin inzicht te krijgen, is gekeken naar het aantal groepen dat op verzoek van geregistreerden is aangemaakt: 152 leerkrachten van 23 scholen en 16 ambulant begeleiders van 10 ambulante diensten hebben minimaal één groep laten aanmaken om het programma Leeskilometers met leerlingen te gebruiken.

Grafiek 1

Grafiek 2

AD = Ambulante begeleiding, SO = Speciaal Onderwijs, PO = Praktijkonderwijs, VSO = Voortgezet Speciaal Onderwijs, VMBO = Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs

Leerlingen

In schooljaar 2012-2013 hebben 7 leerlingen van 5 ambulante diensten (AD 1 t/m 5) en 105 leerlingen van 11 scholen daadwerkelijk met het programma gewerkt. Naast 8 scholen voor speciaal onderwijs (SO 1 t/m 11) waren dat een school voor praktijkonderwijs (PO 1), een school voor VSO (VSO 1) en een school voor VMBO (VMBO 1). In totaal hebben de leerlingen 7.289 oefeningen van Leeskilometers gemaakt. Uitgaande van 7 oefeningen per boekje, waarbij niet herhaald wordt, zijn er ongeveer 1.040 boekjes gelezen. Dat zijn gemiddeld 9 boekjes per leerling. Uiteraard zijn er grote verschillen te zien tussen de verschillende leerlingen.

In schooljaar 2013-2014 hebben 15 leerlingen van 5 ambulante diensten (AD 1, 2 en 5 t/m 7) en 240 leerlingen van 12 scholen met Leeskilometers gewerkt. Dit waren 11 scholen voor speciaal onderwijs (SO 1 t/m 6 en SO 8 t/m 12) en 1 school voor praktijkonderwijs (PO 1). In grafiek 2 is te zien, dat enerzijds 3 scholen en 2 ambulante diensten dit jaar geen leerlingen hebben aangemeld en dat er anderzijds nieuwe scholen en ambulante diensten bij gekomen zijn.

In totaal hebben de leerlingen 16.997 oefeningen van Leeskilometers gemaakt. Uitgaande van 7 oefeningen per boekje, waarbij niet herhaald wordt, zijn er ongeveer 2.430 boekjes gelezen. Dat komt neer op gemiddeld 9,5 boekje per leerling. Dit betekent een duidelijke toename van het aantal leerlingen en een lichte stijging van het gemiddelde aantal gemaakte leeskilometers per leerling.

De aanpassingen

Uit de evaluatie van de implementatie kwam een aantal knelpunten naar voren. Deze zijn direct opgepakt om het programma te verbeteren en de deelname te vergroten.

Snelle startinstructie

Veel leerkrachten blijken onzeker te zijn over het gebruik van het programma. In het begin functioneerde het programma niet goed op de verouderde server die op veel scholen gebruikt werd. De oplossing om gratis een andere server te downloaden, was voor veel leerkrachten een drempel om Leeskilometers te gaan gebruiken. Bovendien bood de gebruikshandleiding in de Handleiding Leeskilometers onvoldoende support. Er was behoefte aan een duidelijke praktische instructie.

Deze is onder de naam Snelle startinstructie inmiddels online geplaatst. De Snelle startinstructie bevat een korte omschrijving van de inhoud van Leeskilometers en een stap-voor-stap handleiding, beide aan de hand van print-screens. Zo kunnen de leerkrachten precies zien wat de bedoeling is. In de Snelle startinstructie zijn ook de oplossingen op vaker voorkomende problemen opgenomen, en een verwijzing naar de helpdesk als de leerkracht er alsnog niet zelf uitkomt.

De helpdesk

Vanaf het begin is er een helpdesk ingericht om leerkrachten of ambulant begeleiders te registreren en (technisch) te ondersteunen bij het gebruik van Leeskilometers. De ondersteuning vindt plaats via e-mail.

Omdat veel mensen de voorkeur geven aan persoonlijk contact, is in de Snelle startinstructie ook het telefoonnummer van de helpdesk opgenomen. Regelmatig vindt overleg plaats tussen de helpdeskmedewerker en leerkrachten of ambulant begeleiders. Dit gaat zowel via telefoon als via sms of Skype, soms met behulp van een gebarentolk.

Instellen individueel niveau

De backoffice is ingericht met de mogelijkheid voor de leerkracht om zelf het niveau van de groep aan te passen. In de praktijk blijkt echter, dat het niveau van de leerlingen in een groep vaak sterk uiteenloopt. Vooral in de hogere groepen is dit het geval. Naar aanleiding van deze wens is er in de backoffice een functionaliteit bijgekomen. De leerlingkaart is aangepast zodat de leerkracht hierop nu het individuele niveau van de leerling aan kan geven.

De uitstraling

Het programma trekt ook de aandacht buiten de primaire doelgroep, namelijk dove en slechthorende leerlingen van basisscholen in Nederland.

Thuis

Vanaf de start kwamen bij de helpdesk vragen binnen van ouders en zelfs grootouders, die met hun kinderen graag thuis met Leeskilometers wilden oefenen. Dit kan echter alleen via de school of ambulante begeleiding van de kin-

deren. Speciaal voor (groot)ouders is daarom op de website een plaatsje ingeruimd om uitleg te geven over de route om een inlogcode voor hun kind te krijgen. Daarnaast worden tips gegeven om thuis samen met het kind te lezen.

Voortgezet (speciaal) onderwijs

Ook in het voortgezet (speciaal) onderwijs hebben veel dove en slechthorende leerlingen. Vanaf het begin wordt Leeskilometers in verschillende vormen van voortgezet onderwijs gebruikt. Opvallend is, dat deze leerlingen veel sneller door de werelden gaan dan leerlingen in het basis-onderwijs. Bovendien is een aantal van hen zo enthousiast, dat zij er zelfs thuis tot laat op de avond mee doorgaan. En als ze een probleem hebben? Dan nemen ze via de email gewoon zelf contact op met de helpdesk!

SINDS DIT JAAR WERKT OOK EEN AANTAL GROEPEN MET TOS LEERLINGEN MET LEESKILOMETERS

TOS

Sinds dit jaar werkt ook een aantal groepen met TOS-leerlingen (leerlingen met Taalontwikkelingsstoornissen) met Leeskilometers. De aanwezigheid van voor hen ontogankelijke NGT-filmpjes en het sporadisch voorkomende gebruik van gebarentekening bij de Woordenschat- en Flitsoefeningen blijkt minder zwaar te wegen dan de mogelijkheid die het programma biedt aan deze leerlingen om leeskilometers te maken.

Internationaal

Al snel na de online lancering van Leeskilometers hebben de Vlaamse scholen voor doven en slechthorenden aangegeven dat zij graag aanhaken en het materiaal willen gebruiken. Helaas is dat (nog) niet mogelijk door de rechten op het beeldmateriaal van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid dat bij de boekjes gebruikt wordt. Tijdens de 1st International Conference on Teaching Deaf Learners, die op 21 en 22 maart in het EYE in Amsterdam gehouden werd, is in de presentatie van SprongVooruit uitgebreid aandacht besteed aan 'Reading Miles', zoals het programma in het Engels genoemd wordt. De presentatie is op de website te vinden (<http://www.sprongvooruit.nl/nieuws/1st-international-conference-on-teaching-deaf-learners/>).

De toekomst

Het programma Leeskilometers blijft in ontwikkeling.

Kwalitatief onderzoek

Op dit moment wordt op verzoek van de expertisegroep SprongVooruit door het onderzoeksbureau PI Research uit Amsterdam een kwalitatief onderzoek gehouden onder de gebruikers van Leeskilometers. Zowel aan alle leerkrachten als aan alle leerlingen die met Leeskilometers werken op de scholen die bij de implementatie zijn betrokken, is gevraagd hoe zij het werken met Leeskilometers ervaren. Voor de leerlingen zijn van de vragen online vertalingen in NGT en NmG beschikbaar. Een aantal leerlingen en leerkrachten is uitgebreid geïnterviewd. Het doel van het onderzoek is om het effect van het programma te meten en om te kijken hoe het eventueel verbeterd en uitgebreid kan worden.

De uitkomsten van het onderzoek zullen naar verwachting december 2014 bekend zijn.

Gewenste aanpassingen

Omdat op veel scholen, maar vooral ook thuis, steeds meer op laptops en tablets gewerkt wordt, bestaat de wens om het programma ook daarvoor geschikt te maken. Ook een aantal andere technische aspecten moet worden aangepast aan de huidige mogelijkheden.

Meer leeskilometers maken!

De inzet van SprongVooruit is om Leeskilometers up to date te houden en waar mogelijk te verbeteren. Zodat nog meer leerlingen met veel plezier leeskilometers kunnen maken.

Nieuwsgierig geworden?

Om een indruk van Leeskilometers te krijgen, kan iedereen een demoversie aanvragen via info@sprongvooruit.nl. Leerkrachten en ambulante begeleiders kunnen op elk moment in het jaar een inlogcode aanvragen en groepen aanmelden.

Sprong Vooruit is opgericht om voor het onderwijs aan dove en ernstig slechthorende leerlingen landelijke leerplannen, handleidingen en onderwijsondersteunende materialen te ontwikkelen op het gebied van taal, lezen en Culturele vorming en Identiteit voor Doven en Slechthorenden (CIDS).

Over de auteurs

Cockie Gerritsen is mede-ontwikkelaar van Leeskilometers en webmaster van www.sprongvooruit.nl

Marijke van Grafhorst is projectleider van Leeskilometers